

**ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ
ҰЛТТЫҚ БАНКІ
№ 31 БАСПАСӨЗ Р Е Л И З І
2009 жылғы 10 желтоқсан**

Қаржы нарығындағы ахуал туралы

1. Инфляция

Қазақстан Республикасы Статистика агенттігінің ресми деректері бойынша инфляция 2009 жылғы қарашада 0,5% (2008 жылғы қарашада 0,6%) болды. Азық-түлік тауарларының бағасы 0,2% (0,7%), азық-түлікке жатпайтын тауарлар 0,8% (0,7% төмендеді) және ақылы қызмет көрсету 0,5% (1,0%) өсті.

Азық-түлік тауарлары нарығында өткен айда неғұрлым көп дәрежеде жұмыртқа – 2,8%, қант – 2,4%, сүт өнімдері – 1,5%, балық және теңіз өнімдері 1,0%, сары май және тоң май 0,9% қымбаттады. Бидай ұны 2,3%, күріш – 2,2%, жеміс және көкөніс 1,1% арзандады.

Азық-түлікке жатпайтын тауарлар тобында дизель отынының бағасы 6,5%, бензиннің бағасы – 5,2%, қатты отынның бағасы – 1,4% және дәрі-дәрмектердің бағасы 1,0% өсті.

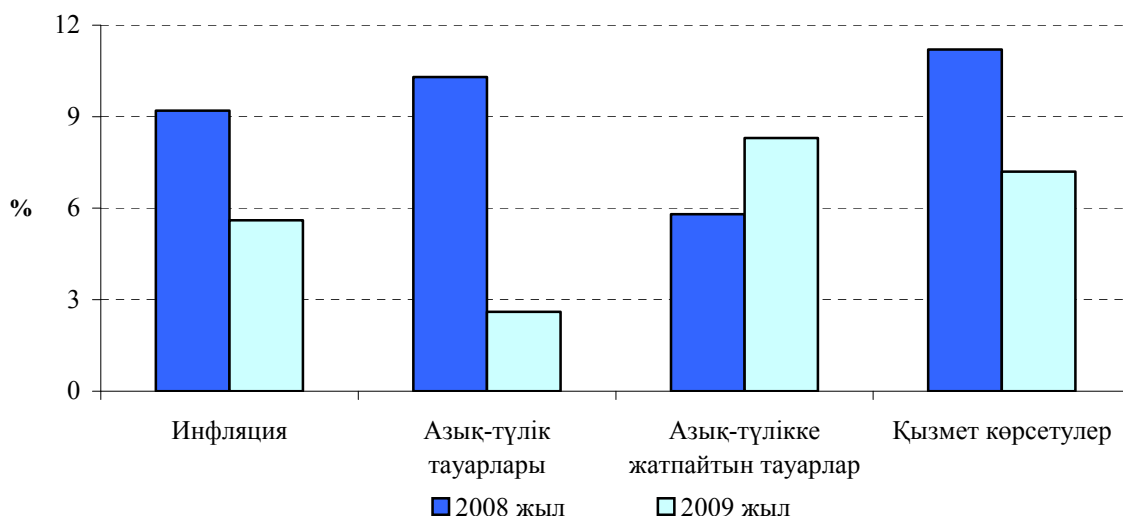
Халыққа ақылы қызмет көрсету құрылымында тұрғын үй-коммуналдық қызмет көрсету үшін ақы төлеу 0,5% қымбаттады. Бұл ретте кәріз және электр энергиясы 1,2%-ға қымбаттады. Медициналық қызмет көрсету 0,5%, көлік қызметін көрсету 0,3%, оның ішінде теміржол көлігі қызметін көрсету 0,8% қымбаттады.

2009 жылғы қаңтар-қарашадағы инфляция 5,6% (2008 жылғы қаңтар-қарашада – 9,2%) құрады.

2009 жылғы 11 айда инфляцияның баяулауына 2008 жылғы тиісті кезеңмен салыстырғанда азық-түлік тауарларының және ақылы қызмет көрсету бағалары өсуінің баяулауы ықпал етті, олар осы кезеңде тиісінше 2,6% және 7,2% өсті (2008 жылғы 11 айда – 10,3% және 11,2%). Азық-түлікке жатпайтын тауарлар 8,3% (5,8%) қымбаттады (1-график).

1-график

**2008 және 2009 жылдардың қаңтар-қараша аралығындағы
инфляция және оның құрамдас бөліктері**

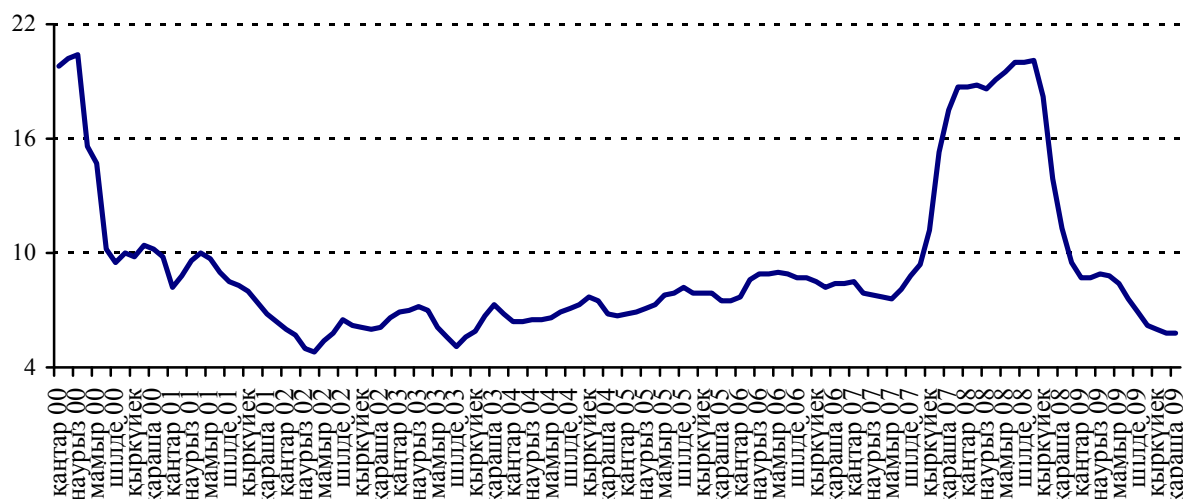

2009 жылғы қарашаның қорытындысы бойынша жылдық көрсетумен инфляция бәсеңдеп, 5,8% құрады, бұл 2003 жылғы қыркүйектен бастап алғанда ең төменгі деңгей болып табылады (2008 жылғы желтоқсанда – 9,5%). Инфляцияның осы деңгейі

инфляцияның соңғы жылдары, 2008 жылғы жаз айларында байқалған ең жоғары мәнінен 3,5 есе төмен (2-график). Азық-түлік тауарларының бағасы 3,1% (2008 жылғы желтоқсанда 10,8%), азық-түлікке жатпайтын тауарлар 8,2% (5,7%), ақылы қызмет көрсету 7,4% (11,4%) өсті.

2-график

Жылдық инфляция деңгейінің динамикасы,%

2. Халықаралық резервтер және ақша агрегаттары

2009 жылғы қарашада Ұлттық Банктің таза халықаралық резервтері ағымдағы бағамен 15,3%-ға (немесе 3,1 млрд. АҚШ долл.) өсіп, 23,3 млрд. АҚШ долл. құрады (жыл басынан 17,3%).

Ішкі валюта нарығында валюта сатып алу және Үкіметтің Ұлттық Банктегі шоттарына валютаның түсуі Үкіметтің сыртқы борышына қызмет көрсету бойынша операциялармен және банктердің Ұлттық Банктегі шетел валютасындағы корреспонденттік шоттарындағы қалдықтарының төмендеуімен ішінара бейтараптандырылды. Нәтижесінде, таза валюта қорлары (ЕАВ) 2009 жылғы қарашада 16,3% (жыл басынан бастап 15,2%) өсті. Алтындағы активтер оның әлемдік нарықтардағы бағасының 12,2% өсуі нәтижесінде 8,5% (немесе 211,7 млн. АҚШ долл.) ұлғайды (жыл басынан бастап – өсуі 35,6%).

Тұтастай алғанда елдің халықаралық резервтері (ағымдағы бағалармен) Ұлттық қордың шетел валютасындағы активтерін қоса алғанда (алдын ала деректер бойынша 24,2 млрд. АҚШ долл.) 2009 жылғы қарашада 8,1% өсіп, 48,1 млрд. АҚШ долл. құрады (жыл басынан бастап – 1,7% өсті). Ұлттық қордың ұлттық валютадағы активтері 600 млрд. теңгені құрады («Самұрық-Қазына» ҰӘҚ» АҚ және «ҚазАгро» ҰХ» АҚ облигациялары).

Ақша базасы Ұлттық Банктің таза ішкі активтерінің төмендеуі, негізінен Үкімет және банктер алдындағы міндеттемелерінің (қысқа мерзімді ноталар бойынша) өсуі есебінен төмендеуі салдарынан 2009 жылғы қарашада 2,4% тарылып, 2502,9 млрд. теңгені құрады (жыл басынан бері кеңеюі 64,1%).

Тар ақша базасы, яғни екінші деңгейдегі банктердің Ұлттық Банктегі мерзімді депозиттерін ескермегендегі ақша базасы 1875,2 млрд. теңгеге дейін 8,2% тарылды (жылдың басынан бастап кеңеюі 25,7%).

2009 жылғы қазанда ақша массасы банк жүйесінің таза сыртқы активтерінің өсуі есебінен 7310,7 млрд. теңгеге дейін 0,8% өсті (жылдың басынан бастап – 16,7% өсті), оның құрылымында банктердің резидент еместер алдындағы міндеттемелері төмендеді.

2009 жылғы қазанда айналыстағы қолма-қол ақша 1,4% өсіп, 820,6 млрд. теңгені құрады (жылдың басынан бері 4,3%-ға төмендеді), сондай-ақ банк жүйесіндегі депозиттер

де 6490,1 млрд. теңге деңгейге дейін 0,7%-ға өсті (жылдың басынан бері 20,0% өсті). Ақша массасының құрылымындағы депозиттер үлесінің 2009 жылғы қарашада айналыстағы депозиттердің және сол сияқты қолма-қол ақшаның айтарлықтай өсуі салдарынан бұрынғы 88,8% деңгейде қалды.

Ақша базасының тарылуы аясында ақша массасының өсуі салдарынан ақша мультипликаторы 2009 жылғы қыркүйектегі 2,64-тен 2009 жылғы қазандағы 2,85-ке дейін өсті.

3. Валюта нарығы

2009 жылғы қарашаның ішінде теңгенің АҚШ долларына бағамы 1 АҚШ доллары үшін 148,67-150,90 теңге диапазонында өзгерді. 2009 жылғы қарашада теңге 1,24% (жыл басынан бастап 23,2% әлсіреді) нығайды және айдың аяғында теңгенің биржалық бағамы бір АҚШ доллары үшін 148,67 теңге болды.

2009 жылғы қарашада ішкі валюта нарығында сауда-саттық көлемі айтарлықтай көтерілді. Мәселен, биржадан тыс валюта нарығында операциялар көлемі 4,5 есе ұлғайды және 7,5 млрд. АҚШ долл. болды (жылдың басынан бастап 45,9 млрд. АҚШ долл.). Осы кезде Қазақстан Қор биржасындағы биржалық операциялар көлемі қосымша сауда-саттықтағы мәмілелерді ескере отырып 2009 жылғы қазанмен салыстырғанда 2,2 есе өсті және 5,4 млрд. АҚШ долл. болды (43,2 млрд. АҚШ долл.).

4. Мемлекеттік бағалы қағаздар нарығы

2009 жылғы қарашада Қаржы министрлігінің мемлекеттік бағалы қағаздарын орналастыру бойынша 8 аукцион болды. Оларға 2-жылдық МАОКАМ (0,7 млрд. теңге), 3-жылдық МАОКАМ (9,6 млрд. теңге), 6 айлық МЕККАМ (11,7 млрд. теңге), 12 айлық МЕККАМ (11,5 млрд. теңге), 2 жылдық МЕОКАМ (15,7 млрд. теңге), 8 жылдық МЕУКАМ (0,4 млрд. теңге), 9 жылдық МЕУКАМ (15,3 млрд. теңге) және 18 жылдық МЕУЖКАМ (12 млрд. теңге) орналастырылды.

Орналастырылған бағалы қағаздар бойынша тиімді кірістілік инфляция деңгейінен 2 жылдық МАОКАМ бойынша – 7,43%, 3 жылдық МАОКАМ бойынша – 7,64%, 6 айлық МЕККАМ бойынша – 4,47%, 12 айлық МЕККАМ бойынша – 4,24%, 2 жылдық МЕККАМ бойынша – 5,27%, 8 жылдық МЕУКАМ бойынша – 6,50%, 9 жылдық МЕУКАМ бойынша – 6,50% және 18 жылдық МЕУЖКАМ бойынша 0,01% болды.

Қаржы министрлігінің айналыстағы бағалы қағаздарының көлемі алдыңғы аймен салыстырғанда 5,8% ұлғайып, 2009 жылғы қарашаның аяғында 1247,0 млрд. теңге болды.

Қазақстан Ұлттық Банкінің қысқа мерзімді ноталары. Ұлттық Банк ноталарының эмиссия көлемі 2009 жылғы қарашада 2009 жылғы қазанмен салыстырғанда 4,9 есе ұлғайды және 238,2 млрд. теңге болды.

Қысқа мерзімді ноталардың кірістілігі 2009 жылғы қазандағы 2,63%-дан 2009 жылғы қарашада 2,51%-ға дейін төмендеді.

Айналыстағы ноталардың көлемі 2009 жылғы қазанмен салыстырғанда 2009 жылғы қарашаның аяғында 1,5 есе ұлғайды және 344,2 млрд. теңге болды.

5. Банкаралық ақша нарығы (алдын ала деректер)

2009 жылғы қарашада орналастырылған банкаралық депозиттердің жалпы көлемі 2009 жылғы қазанмен салыстырғанда 22,8%-ға азайды және баламасы 3449,7 млрд. теңге болды.

Орналастырылған банкаралық теңгелік депозиттердің жалпы көлемі 2009 жылғы қарашада 2009 жылғы қазанмен салыстырғанда 26,5% азайды және 1601,4 млрд. теңге (орналастырылған депозиттердің жалпы көлемінен 46,4%) болды. Бұл ретте орналастырылған банкаралық теңгелік депозиттер бойынша орташа алынған сыйақы ставкасы 2009 жылғы қарашада 1,54%-дан 1,12%-ға дейін төмендеді.

Ұлттық Банктің банктерден тартқан депозиттерінің көлемі 2009 жылғы қарашада 2009 жылғы қазанмен салыстырғанда 22,3%-ға, 1678,1 млрд. теңгеге дейін азайды.

2009 жылғы қарашада 2009 жылғы қазанмен салыстырғанда орналастырылған доллардағы депозиттердің көлемі 26,5%, 8,0 млрд. АҚШ долл. дейін (орналастырылған депозиттердің жалпы көлемінен 34,7%) азайды. Орналастырылған доллардағы депозиттер бойынша орташа алынған сыйақы ставкасы 0,16%-дан 0,35%-ға дейін өсті.

2009 жылғы қарашада еуромен орналастырылған депозиттердің көлемі 2009 жылғы қазанмен салыстырғанда 1,9%-ға 2,8 млрд. еуроға дейін ұлғайды (орналастырылған депозиттердің жалпы көлемінің 18,4%). Еуромен орналастырылған депозиттер бойынша орташа алынған сыйақы ставкасы 0,25%-дан 0,27%-ға дейін өсті.

Рубльдегі депозиттерге орналастыру көлемі аз ғана мөлшерде қалуда – орналастырылған депозиттердің жалпы көлемінің 1,0%-нан аз.

Шетел валютасындағы банкаралық депозиттердің үлесі орналастырылған депозиттердің жалпы көлемінен 2009 жылғы қарашада 53,6%-ға дейін ұлғайды. Бұл ретте шетел валютасындағы депозиттердің негізгі бөлігі (52,0%) резидент емес банктерде орналастырылған.

6. Депозит нарығы

Резиденттердің банк жүйесіндегі депозиттерінің жалпы көлемі 2009 жылғы қазанда 0,7% ұлғайып, 6490,1 млрд. теңге болды (жыл басынан бері - өсу 20%). Заңды тұлғалардың депозиттері 1,6%-ға 4680,8 млрд. теңгеге артты, ал жеке тұлғалардың депозиттері 1,5%-ға 1809,3 млрд. теңгеге дейін төмендеді.

2009 жылғы қазанда шетел валютасындағы депозиттердің көлемі 1,5%-ға, 3261 млрд. теңгеге дейін көтерілді, ұлттық валютада 0,1%-ға 3229,1 млрд. теңгеге дейін төмендеп, іс жүзінде өзгерген жоқ. Теңгедегі депозиттердің үлес салмағы 2009 жылғы қазанда 2009 жылғы қыркүйекпен салыстырғанда 50,1%-дан 49,8%-ға дейін төмендеді.

Халықтың (резидент еместерді қоса алғанда) банктердегі салымдары 2009 жылғы қазанда 1,4%-ға 1841 млрд. теңгеге дейін (жыл басынан бері өсуі – 22,7%) төмендеді. Халықтың салымдары құрылымында теңгедегі депозиттер 5,0%-ға азайып, 726 млрд. теңге болды, шетел валютасындағы депозиттер 1,0%-ға 1115 млрд. теңгеге дейін ұлғайды. Нәтижесінде теңгедегі депозиттердің үлес салмағы 40,9%-дан 39,4%-ға дейін төмендеді.

2009 жылғы қазанда банктік емес заңды тұлғалардың теңгедегі мерзімді депозиттері бойынша орташа алынған сыйақы ставкасы өзгерген жоқ, ол 4,3% (2009 жылғы қыркүйекте – 4,3%) болды, ал жеке тұлғалардың депозиттері бойынша 7,3%-ға дейін (2009 жылғы қыркүйекте - 4,7%) көтерілді.

7. Кредит нарығы

Банктердің экономикаға кредиттері бойынша негізгі борышының жалпы көлемі 2009 жылғы қазанның қорытындылары бойынша 0,8% төмендеді және 7960,6 млрд. теңге болды (жыл басынан бері 6,7% өсті).

Ұлттық валютадағы кредиттер бойынша борыштың көлемі 3913,4 млрд. теңгені құрап, 0,3%-ға ұлғайды, шетел валютасында - 1,9%-ға 4047,1 млрд. теңгеге дейін азайды. Теңгедегі кредиттердің үлес салмағы 2009 жылғы қыркүйекпен салыстырғанда 2009 жылғы қазанда 48,6%-дан 49,2%-ға дейін өсті.

Ұзақ мерзімді кредиттеу 0,4%-ға 6703,2 млрд. теңгеге дейін көтерілді, ал қысқа мерзімді 2,8%-ға 1257,4 млрд. теңгеге дейін төмендеді. Нәтижесінде ұзақ мерзімді кредиттердің үлес салмағы 2009 жылғы қазанда 2009 жылғы қыркүйекпен салыстырғанда ұлғайып, 84,2% болды.

Заңды тұлғаларға кредиттер бойынша борыш сомасы 2009 жылғы қазанда 0,7%-ға төмендеп, 5674,7 млрд. теңгені құрады (жыл басынан бері 10,8% өсті), жеке тұлғалар бойынша – 1,0% азайып, 2285,9 млрд. теңгені құрады (жыл басынан бері 2,2% төмендеді).

Нәтижесінде жеке тұлғаларға кредиттердің үлес салмағы бір айда 28,8%-дан 28,7%-ға дейін төмендеді.

Шағын кәсіпкерлік субъектілерінің кредиттік борышы 2009 жылғы қазанда 2009 жылғы қыркүйекпен салыстырғанда 0,1%-ға 1740,7 млрд. теңгеге дейін аздап көтерілді, бұл экономикаға кредиттердің жалпы көлемінің 21,9% құрайды.

Банктердің экономикаға кредиттері бойынша борыштың неғұрлым айтарлықтай сомасы салалар бойынша алғанда сауда (жалпы көлеміндегі үлесі – 23,0%), құрылыс (19,4%), өнеркәсіп (9,5%) және ауылшаруашылығы (3,5%) сияқты салаларға тиесілі болды.

2009 жылғы қазанда жеке тұлғаларға ұлттық валютамен берілген кредиттер бойынша орташа алынған сыйақы ставкасы 20,2%-дан (2009 жылғы қыркүйек) 20,3%-ға дейін, заңды тұлғаларға 15,0%-дан 15,2%-ға дейін ұлғайды.